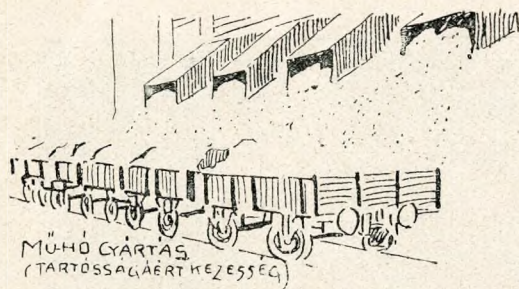

A Múcsarnok jubiláris kiállítása

Eljöttek mind, akik festenek, faragnak Magyarországon, a Múcsarnokba, amely most üli alapításának ötvenedik évfordulóját. Eljöttek a fehérhaju veteránok, akik még látták a Képzőművészeti Társulatot bébé-korában a bölcsőben ringani, Ujházy, Madarász, Grósz Béla, Ingomár, Lechner Gyula. S eljöttek, akiket a társulat láthatott bölcsőjükben: az egészen fiatalok, akiknek nevét hiába írják ide, mert még csak ezután fogja őket megösmerni a közönség. Mint egy jól szervezett hadsereg, úgy vonulnak föl a magyar művészet összes fegyvernemei: irányok és iskolák, csoportok és frakciók, mind, mind. Mily tarka kép ez a táborzás a Múcsarnok gézzel bevont fehér ege alatt! Mert hisz vannak itt irányzatok, amelyek még a régi hollandusokhoz fűződnek s vannak olyanok, amelyek éppen most ígérnek, hogy holnaputánra készen lesznek. Szinte alig hinné az ember, hogy Ujházy Ferenc és Iványi-Grünwald Béla közt ötven esztendő mutat ki a műtörténeti taxaméter. S mi minden esik e két szélső szárny közé! A Benczúr-kör, a Feszty-Vágó-Baditzéra, a nagybányaiak, Szolnok és Gödöllő, Rippl-Rónai és társai, a Nyolcak s mindazok a még ösmeretlen izmusok, amelyeknek csiráit talán csak később fogja ki-preparálni ebből a tárlatból a kritika. Csak azt sajnáljuk, hogy művészetünknek három koszorús vezéralakja nincs jelen: Szinyei-Merse, Mednyánszky és Lechner Ödön. Ők azonban már benne élnek a magyarság tudatában s láthatatlanul is jelen vannak e kiállításon.

Az öreg Múcsarnok, lám, fiatal lett. Bár többször eltemették már, kisült mégis, hogy él. Sőt a legutóbbi évtized alatt is családi örömekben részesült: hű felesége, a publikum, megajándékozta friss csemetékkal, mert ime ez időszak alatt éppen megduplázódott a tagjainak száma. Minden jel arra mutat, hogy talán még

Téli szeczoncikkok gyártása

JÉGPÁLYA TŰLHEVITETT JÉGKOCKÁKRÓL

A HÖRÖL MINDENKI MAGA GONDOSKODJÉK

Mühlbeck Károly rajza.

mindig lehetne valamit kezdeni ezzel az organizációval. Lehet folytatni azt a multját, amely egykoron gerincvé tette a mi műtörténetünknek s aminek dicsőségét még legmérgesebb órájában sem vitathatja el tőle senki. Aki mégis megpróbálná, annak a pápaszeme elé tőlnék azokat a számokat és neveket, amelyeket Szmrecsányi keze (pontos és megbízható egy kéz!) állított össze a társulat multjáról. E számok és nevek nem tőrnek ellentmondást s amit szerzőjük állít, az megdöndhetetlen. Valóban igaz, hogy a magyar művészet e fél-százada és a társulat ötven esztendeje egy- s ugyanaz. Sőt tovább mehetünk. Elmondhatjuk azt is, hogy nem az udvar, nem az arisztokrácia, nem a gép- és földkirályok, hanem a társulat volt művészetünknek legfőbb mecénása. Ezt egyszer majd sommásan kimutatja a műtörténetírás, nekünk csak éppen eszünkbe jutott, amidőn végigsétáltuk a jubiláris kiállítást.

Igaz, a kiállításon vagyunk, azaz 918 műtárgy közepette. Ez parasztszámítással majdnem száz esztendei munkát jelentene, ha szépen összeadnók a rájuk fordított időt. Természetes, hogy lehetetlen dolog itt két óra alatt igazságosnak lenni. Egyelőre tehát az élvező néző álláspontjára helyezkedünk. S aratásunk jól fizet, mert van ok a nyelvcsettintésre. Persze nem minden kép előtt, mert a bi-, sőt tri-furkált zsűri enyhe volt. Nem baj, egyet mégis bebizonyított, hogy t. i. a zsűri kettészelése mégis egészséges elvnek fogadható el. Jendrassik volt az A-csoport vezére, Kernstock a B-csoporté: két ilyen jószívű emberre bízták a hóhér-munkát. A két hóhérok tehát akasztottak ugyan vígan, de képeket, még pedig a Műcsarnok falaira. S nem akadt egy delikvens sem, aki e műtét ellen fölszólt volna.

Azt az első séta is bizonyítja, hogy nem mind-egyik festőnk volt a jubiláris évben egyúttal jubiláns kedvben is. Mindenkinél vannak jó s vannak rossz órái: remekműveket nem lehet határidőre megrendelni. De nyilvánvaló, hogy például Benczúr és László, Kacziány vagy Magyar-Mannheimer, Dudits és Glatz, Olgyay vagy Rippl-Rónai, Pentelei Molnár és Zemplényi, Boemm Ritta és Nyilassy a maguk tudásának és törekvésének magaslatán jelentek meg. Csak egypár nagyon ösmert nevet említettünk, mintegy a standard jellemzésére, de könnyen megtoldhatnók jegyzeteinkből még egy-két tucattal. Ők beváltották a nevükhöz és híriükhöz fűződő jogos követelményeket, amit amatőrjeik szívesen fognak nyugtázni. Vannak aztán, akik épp erre az esztendőre tartogattak egy-egy meglepetést is és ösmert minőségeiket ráadással tetézik. Mindenki észre fogja venni például Kosztolányinak nagyon érdekes stílus-kísérleteit. Vagy Csók István nagy arcképét, amely előkelőség és szemenszedett harmónia dolgában semmi kívánni valót sem hagy hátra. Nem messze e képtől — kicsit útban a menyország felé — lóg a Körösfői tervei szerint szőtt „Tündér Ilona“ s Belmonte gobelinre termett mesterkezét élvezettel kíséri minden látogató, akinek nvaka egy kilencven fokú szöveget képes formálni a törzsével. A szublimált festés chef-d'oeuvreje mégis Ferenczy Károlynak „Három testvére“. Egy v. b. t. t.-ből (az utolsó t tanárnak ol-

vasandó), melyik ifjú nézte volna ki a festés e gyöny- gyét? Azt mondták róla (s az álhírt talán ő terjesz- tette leginkább), hogy naturalista, azaz, ahogy ma ér- telmezik: fotografáló-gép. Nos, fejedelmi élvezet volna a világot egy ilyen Görtz-Anschützön át nézni. Három gyermekét ültette össze egy szobába, jól megnézte őket s aztán gyököt vont a jelenségből: valóban kvintesszen- ciát adott. Hiába festett e kép szomszédságába mesteri aktot, tele étellel és virulással; a hármás kis kép fö- léje szárnyal minden szomszédságnak. A régi nagy- bányai, aki egykoron tüvé tette mindazt, ami a Cin- terem és az Izvona közt szemmel látható s egy kém fürkésző tekintetét fúrta bele a természetbe: most élé- kotorta az aranyat is, ami Nagybánya kövei alatt he- ver. S ebbe az aranyba olvasztotta minden tudását. De tudás még nem művészet. Beleolvasztotta tehát minden artisztikus élményét. Valóban kurta esztendő- sokba foglalt minden zamatot s oly egyszerű lett, hogy a legnagyobb valami jut eszünkbe, amire művészet képes: stílus. Ez azoknak az alkotásoknak egyike, ame- lyek művészetünk feledhetetlen állomásait jelzik, de egyúttal egy egyéni művészet teljesen kialakult tetőze- tét. Ránk így hat ez a kép.

Sok ígélet és sok remény borítja a Műcsarnok falait. A szoborterem is meggazdagodott s vannak benne nem mindennapi alkotások is. De egy futólagos séta nem elég mindennek az átmustrálására. Lesz még alkalmunk e sétát folytatni.

Lyka Károly.

A százegyedik püspök

Elbeszélés

Irta BALÁSHÁZY PÉTER

A viciné sovány vállu, élelmes asszony volt. Ha egyszer-egyszer rosszabbra fordult a sorsuk, szinte kinézte az emberek zsebéből a krajcárt, hogy fát, meg valami meleg étel felét teremtsen a családjának.

Porkoláb Józsefné titkos apró pénzforrásokat is- mert, ahonnét mindig kifacsart egypár keserves fillért ebben az istenverte nehéz világban.

A december se kopogtathatott be hozzá anélkül, hogy eszébe ne jusson az az egypár forintnyi haszon, ami így a hónap hatodika körül áll a szegény asz- szonynak.

Föl is tekerte a szürke hárászkenőt a vállára és odaszólt az urának: — Kend pedig menjen, keressen a vásárcsarnokban holmi régi ládát az állványoknak. Én a vatta és az egyéb után látok. Mindjárt az asz- szonysághoz is beszólok, aki tavaly is elvitte tőlünk a krámpuszkokat. A sok ördögöt és Mikulás-püspököt, amit kenddel meg a gyerekekkel csináltunk.

Azzal elment. Gazdag asszonyságok, prémkabátos urak között erélyesen sietett el avult szálú fekete ruhá- jában. A nyála is meggyűlt a szájában, mikor egy-egy hentesbolt zsíros kirakata előtt ment el. A gögös son- kák és puffadozó kolbászokról eszébe jutott, hogy a